

Decreet Betreffende het Integraal Waterbeleid, een samenvatting

Het decreet betreffende het integraal waterbeleid is een behoorlijk lang document. Onderstaande inhoudstafel geeft daarom een overzicht van de opbouw van het decreet integraal waterbeleid. Zo wordt het makkelijker er wegwijs in te geraken. In wat volgt worden voor elk onderdeel kort de inhoud en de belangrijkste bepalingen geschetst.

1. Inleidende bepalingen
2. Voorwerp, doelstellingen en beginselen
3. Algemene instrumenten van het integraal waterbeleid
  - 3.1 Watertoets
  - 3.2 Oeverzones
  - 3.3 Verwerving van onroerende goederen, aankoopplicht en vergoedingsplicht
4. De geografische indeling van watersystemen
  - 4.1 Stroomgebieden en stroomgebiedsdistricten
  - 4.2 Bekkens
  - 4.3 Deelbekkens
5. De organisatie van het integraal waterbeleid
  - 5.1 Het stroomgebiedsdistrict
  - 5.2 Het Vlaamse Gewest
  - 5.3 Het bekkenniveau
  - 5.4 Het deelbekkenniveau
6. De voorbereiding en opvolging van het integraal waterbeleid
  - 6.1 De waterbeleidsnota
  - 6.2 Stroomgebiedbeheerplannen
  - 6.3 De bekkenbeheerplannen en de bekkenvoortgangsrapporten
  - 6.4 Het deelbekkenbeheerplan
7. Bijzondere verplichtingen met betrekking tot de stroomgebiedsdistricten
  - 7.1 Milieudoelstellingen
  - 7.2 Analyses en beoordelingen
  - 7.3 De maatregelenprogramma's
  - 7.4 Programma's voor de monitoring
  - 7.5 Register van beschermde gebieden

Opmerking vooraf

Vele instrumenten, organisatiestructuren en principes in dit decreet zijn weinig concreet uitgewerkt. Dit is een spijtige, maar geen verloren zaak. De memorie van toelichting geeft immers aan dat bij dit decreet nog vervolgdecreten en uitvoeringsbesluiten horen.

“Met dit decreet wil de Vlaamse regering een decretale basis creëren voor een integraal waterbeleid in Vlaanderen. Dit ontwerp is bijgevolg een eerste titel van het decreet betreffende het integraal waterbeleid dat later nog zal worden aangevuld met meer specifieke decretale bepalingen in titels bij dit decreet en uitvoeringsbesluiten.”

Het uitvoeringsbesluit met nadere regels voor de watertoets bij vergunningen is ondertussen van kracht. Momenteel werkt de Vlaamse overheid volop aan nadere richtlijnen voor de watertoets bij plannen en programma's en aan een uitvoeringsbesluit voor onteigening, aankoopplicht en vergoedingsplicht.

1. Inleidende bepalingen

Het hoofdstuk inleidende bepalingen definieert een 50-tal 'watertermen'

2. Voorwerp, doelstellingen en beginselen

In dit hoofdstuk wordt eerst en vooral het begrip 'integraal waterbeleid' gedefinieerd.

“Art. 4. Integraal waterbeleid is het beleid gericht op het gecoördineerd en geïntegreerd ontwikkelen, beheren en herstellen van watersystemen met het oog op het bereiken van de randvoorwaarden die

nodig zijn voor het behoud van dit watersysteem als zodanig, en met het oog op het multifunctionele gebruik, waarbij de behoeften van de huidige en komende generaties in rekening wordt gebracht.”

Deze definitie houdt onmiddellijk een algemene doelstelling in. Deze algemene doelstelling wordt in het decreet vervolgens uitgesplitst in meer concrete doelstellingen zoals:

- * de bescherming, verbetering of het herstel van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen
- * het voorkomen en het verminderen van de verontreiniging van oppervlaktewater en grondwater
- * het duurzaam beheer van de voorraden aan oppervlakte- en grondwater
- * het voorkomen van de verdere achteruitgang van aquatische ecosystemen, van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen en van waterrijke gebieden
- * het verbeteren en het herstellen van aquatische ecosystemen en van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen
- * verdroging en wateroverlast vermijden door maatregelen aan de bron en ruimte voor water
- * het terugdringen van landerosie en van de aanvoer van sedimenten naar de oppervlaktewaterlichamen, en van het door menselijk ingrijpen veroorzaakt transport en de afzetting van slib en sediment in het oppervlaktewaterlichaam
- * het beheer en het ontwikkelen van waterwegen met het oog op de bevordering van een milieuvriendelijker transportmodus van personen en goederen via de waterwegen en het realiseren van de intermodaliteit met de andere vervoersmodi en het bevorderen van de internationale verbindingfunctie ervan
- * de integrale afweging van de diverse functies binnen een watersysteem, evenals het onderling verband tussen de verschillende functies van het watersysteem;
- * het bevorderen van de betrokkenheid van de mens met het watersysteem, waaronder de verhoging van de belevingswaarde in stedelijk gebied en vormen van zachte recreatie.

Bij het realiseren van deze doelstellingen moet rekening gehouden worden met een aantal basisbeginselen zoals het stand-still-beginsel, het preventiebeginsel, het bronbeginsel, het voorzorgsbeginsel, de 'vervuiler betaalt', het kosten terugwinningsbeginsel, het herstelbeginsel, het participatiebeginsel, een hoog beschermingsniveau, water als ordenend principe in de ruimtelijke ordening en het beginsel van de evaluatie ex ante.

3. Algemene instrumenten van het integraal waterbeleid

3.1 Watertoets

“(Art. 8) De overheid die over een vergunning, een plan of programma moet beslissen, draagt er zorg voor, door het weigeren van de vergunning of door goedkeuring te weigeren aan het plan of programma dan wel door het opleggen van gepaste voorwaarden of aanpassingen aan het plan of programma, dat geen schadelijk effect ontstaat of zoveel mogelijk wordt beperkt en, indien dit niet mogelijk is, dat het schadelijk effect wordt hersteld of, in de gevallen van de vermindering van de infiltratie van hemelwater of de vermindering van ruimte voor het watersysteem, gecompenseerd.”

Met de watertoets, een nieuw instrument in het waterbeleid, moeten beslissingnemers rekening houden met de impact op het watersysteem van hun beslissing over vergunningen, plannen of programma's.

Deze toets moet er ondermeer voor zorgen dat verkavelingen en woningen niet meer in overstromingsgevoelige gebieden komen te liggen.

3.2 Oeverzones

De oeverzone wordt eerder in het decreet gedefinieerd als:

“oeverzone: strook land vanaf de bodem van de bedding van het oppervlaktewaterlichaam die een functie vervult inzake de natuurlijke werking van watersystemen of het natuurbehoud of inzake de bescherming tegen erosie of inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen;”

De oeverzone van oppervlaktewaterlichamen omvat ten minste de taluds ervan.

Als met het oog op de natuurlijke werking van watersystemen of het natuurbehoud, of de bescherming tegen erosie of inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen een bredere oeverzone nodig is, wordt die op gemotiveerde wijze afgebakend in het bekkenbeheerplan of het deelbekkenbeheerplan.

In de oeverzones gelden specifieke bepalingen:

- * elke vorm van bemesting is verboden, met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding bij begrazing
  - * het aanbrengen van bestrijdingsmiddelen, met uitzondering van rodenticiden die worden aangewend in het kader van de rattenverdelging
  - * er mag geen ruimingszand op de oeverzone worden aangebracht, behoudens de uitzonderingen, bepaald in het bekkenbeheerplan of het deelbekkenbeheerplan en de uitzonderingen die de Vlaamse regering kan bepalen voor grachten
  - * grondbewerkingen zijn verboden
  - * er mogen geen nieuwe bovengrondse constructies worden opgericht tenzij deze constructies noodzakelijk zijn voor het beheer van het oppervlaktewaterlichaam, voor werken van algemeen belang of indien de constructie verenigbaar is met de functie van de oeverzone
- De Vlaamse regering kan in de oeverzones ook andere noodzakelijke maatregelen opleggen, bijvoorbeeld erfdienstbaarheden.

3.3 Verwerving van onroerende goederen, aankoopplicht en vergoedingsplicht

Om de doelstellingen van het decreet te realiseren kan het Vlaamse gewest overgaan tot een onteigening 'ten algemene nutte'.

Het Vlaamse Gewest heeft een recht van voorkoop bij verkoop van onroerende goederen die geheel of gedeeltelijk zijn gelegen in afgebakende overstromingsgebieden en oeverzones. Dit recht van voorkoop is niet van toepassing op onroerende goederen van het openbaar of privaat domein van de federale overheid en van andere gemeenschappen en gewesten.

De eigenaar van een onroerend goed kan van het Vlaamse Gewest de verwerving daarvan eisen indien hij aantoonbaar is, ten gevolge van de afbakening van een oeverzone of overstromingsgebied waarbinnen dit onroerend goed is gelegen, de waardevermindering van zijn onroerend goed ernstig is of de leefbaarheid van de bestaande bedrijfsvoering ernstig in het gedrang komt. (aankoopplicht)

4. De geografische indeling van watersystemen

Het decreet definieert een watersysteem als: "een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems en oevers, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijbehorende fysische, chemische en biologische processen, en de daarbij behorende technische infrastructuur;"

De geografische indeling van watersystemen gebeurt op verschillende schaalniveaus:

4.1 Stroomgebieden en stroomgebiedsdistricten

Het decreet definieert een stroomgebied als: "het gebied vanaf waar al het over het oppervlak lopende water, hetzij via een kanaal, hetzij via een reeks stromen, rivieren, beken en eventueel meren, met inbegrip van de eraan toegewezen grondwaterlichamen, door een riviermond in zee stroomt;"

In het Vlaamse gewest liggen 4 stroomgebieden: het stroomgebied van de Schelde, van de Maas, van de IJzer en van de Brugse Polders.

4.2 Bekkens

Het decreet definieert een bekken als: "het gebied vanaf waar al het over het oppervlak lopende water, met inbegrip van de eraan toegewezen grondwaterlichamen, een reeks stromen, rivieren, kanalen en eventueel meren volgt, tot een bepaald punt in een waterloop of een kanaal"

De in het Vlaamse gewest gelegen gedeelten van de stroomgebieden van de Maas en de Schelde worden door de Vlaamse regering aan de hand van in hoofdzaak hydrografische criteria ingedeeld in bekkens. De in het Vlaamse gewest gelegen gedeeltes van de stroomgebieden van de IJzer en de Brugse Polders worden aangewezen als bekkens. Administratieve grenzen zijn hierbij niet determinerend.

Vlaanderen wordt zo ingedeeld in 11 rivierbekkens, namelijk de bekkens van de IJzer, de Leie, de Brugse Polders, de Gentse Kanalen, de Benedenschelde, de Bovenschelde, de Dender, de Nete, de Demer, de Maas en het Dijle-Zenne bekken.

4.3 Deelbekkens

De bekkens, die toch een vrij omvangrijk gebied kunnen beslaan, worden verder opgedeeld in meer kleinschalige deelbekkens. Met het oog op een groot maatschappelijk draagvlak, werden de deelbekkens zoveel mogelijk in overleg met de belangrijkste betrokken besturen (gemeenten, polders

en watering, provincie of provincies en Vlaams Gewest) afgebakend, zonder evenwel de in hoofdzaak hydrografische aspecten uit het oog te verliezen.

De geografische indeling van de watersystemen werd vastgelegd in een uitvoeringsbesluit. De grenzen kunnen enkel gewijzigd worden door een beslissing van de Vlaamse regering.

5. De organisatie van het integraal waterbeleid

5.1 Het stroomgebiedsdistrict

Op het niveau van het internationale stroomgebiedsdistricten moet de Vlaamse overheid deelnemen aan Europees overleg.

5.2 Het Vlaamse Gewest

De Vlaamse regering wijst de minister aan die belast is met de coördinatie en de organisatie van de planning van het integraal waterbeleid. De Vlaamse regering richt ook een multidisciplinair en beleidsdomein overschrijdende Coördinatiecommissie Integraal waterbeleid (CIW) op.

5.3 Het bekkenniveau

Het bekkenniveau wordt georganiseerd volgens een driedelige structuur: een bekkenbestuur, een bekkensecretariaat en een bekkenraad.

Het bekkenbestuur wordt samengesteld uit:

- * vertegenwoordigers van het Vlaamse gewest bevoegd voor leefmilieu en waterbeleid, landinrichting en natuurbehoud, openbare werken en verkeer en ruimtelijke ordening.
- * een provinciaal mandataris van elke provincie wiens grondgebied tenminste gedeeltelijk in het betreffende bekken ligt
- * een bestuurlijk mandataris van elk deelbekken in het bekken

Het bekkenbestuur heeft tot taak:

- * het bekkensecretariaat te organiseren en aan te sturen
- * het bekkenbeheerplan en het bekkenvoortgangsrapport goed te keuren
- * advies geven over stroomgebiedbeheerplannen en waterbeleidsnota's
- * advies uit te brengen aan de overheden die bevoegd zijn voor de opmaak van investeringsprogramma's en technische plannen met een rechtstreekse invloed op watersystemen of inzake openbare rioleringen en waterzuiveringsinstallatie's.

Het bekkensecretariaat bestaat uit personeel dat door het Vlaamse gewest ter beschikking wordt gesteld en uit afgevaardigden van de bij het integraal waterbeleid betrokken besturen, diensten en agentschappen en de voor afvalwater bevoegde maatschappijen.

Het bekkensecretariaat moet de bekkenbeheerplannen en de bekkenvoortgangsrapporten voorbereiden.

De bekkenraad is een adviesraad die moet bestaan uit vertegenwoordigers van alle maatschappelijke belangengroepen die bij het integraal waterbeleid betrokken zijn.

5.4 Het deelbekkenniveau

Per deelbekken, of voor meerdere deelbekkens die behoren tot hetzelfde bekken, wordt een waterschap opgericht.

Een waterschap is een samenwerkingsverband zonder rechtspersoonlijkheid bestaande uit vertegenwoordigers van:

- * het Vlaamse Gewest;
- * de provincie;
- * de gemeenten;
- * in voorkomend geval de polders en watering

Dit waterschap wordt opgericht zodat een gezamenlijk gedragen deelbekkenbeheerplan kan opgesteld worden. Het waterschap kan ook instaan voor het gecoördineerd uitoefenen van één of meerdere taken zoals: het beheer van de onbevaarbare waterlopen, het beheer van drinkwater, het beheer van de openbare riolering en de KWZI's, het beheer van de ondiepe grondwaterlagen en alle andere taken die in de samenwerkingsovereenkomst zijn opgenomen.

Het secretariaat van de waterschappen wordt waargenomen door de provincie.

6. De voorbereiding en opvolging van het integraal waterbeleid

6.1 De waterbeleidsnota

De waterbeleidsnota legt de krachtlijnen vast van de visie van de Vlaamse regering op het integraal waterbeleid voor het Vlaamse Gewest in zijn geheel en per stroomgebied afzonderlijk.

De eerste waterbeleidsnota werd op 8 april 2005 goedgekeurd door de Vlaamse regering. De waterbeleidsnota wordt minstens om de zes jaar herzien.

6.2 Stroomgebiedbeheerplannen

De Vlaamse regering stelt voor elk stroomgebiedsdistrict een stroomgebiedbeheerplan vast. Het stroomgebiedbeheerplan bepaalt de hoofdlijnen van het integraal waterbeleid voor het desbetreffende stroomgebiedsdistrict, met inbegrip van de voorgenomen maatregelen, middelen en termijnen die worden bepaald om de doelstellingen ervan te bereiken.

De stroomgebiedbeheerplannen worden uiterlijk 22 december 2009 voor het eerst vastgesteld en bekendgemaakt. Deze stroomgebiedbeheerplannen worden vervolgens om de zes jaar getoetst en zo nodig herzien.

Het ontwerp van stroomgebiedbeheerplan wordt voorbereid door de CIW. De voorbereide documenten ter advies voorgelegd aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen en de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen. Tegelijkertijd wordt ook een openbaar onderzoek voor het grote publiek georganiseerd.

6.3 De bekkenbeheerplannen en de bekkenvoortgangsrapporten

De Vlaamse regering stelt voor elk bekken een bekkenbeheerplan vast. Het bekkenbeheerplan bepaalt het integraal waterbeleid voor het desbetreffende bekken. Het is een beleidsplan dat tevens de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijnen bepaalt om de doelstellingen ervan te bereiken. Het geeft nadere uitvoering aan de waterbeleidsnota en, in voorkomend geval, het toepasselijke stroomgebiedbeheerplan.

Het bekkenbeheerplan mag niet in minder strenge zin afwijken van de als bindend aangeduide bepalingen van het stroomgebiedbeheerplan.

De bekkenbeheerplannen worden uiterlijk eind 2007 voor het eerst vastgesteld en bekendgemaakt.

De bekkenbeheerplannen worden vervolgens ten minste om de zes jaar getoetst en zo nodig herzien.

Het ontwerp van bekkenbeheerplan werd voorbereid door het bekkensecretariaat. Via een openbaar onderzoek (22 november 2006 tem 22 mei 2007) mocht het grote publiek opmerkingen maken (zie www.volvanwater.be). De bekkendraad, het CIW en de waterschappen moesten ook advies gevraagd worden.

Jaarlijks wordt een bekkenvoortgangsrapport vastgesteld dat ten minste is samengesteld uit:

*een geïntegreerd voortgangsverslag van de stand van uitvoering van het bekkenbeheerplan;

*een opgave van de nog te verrichten activiteiten en te nemen maatregelen in het bekken ter uitvoering van het bekkenbeheerplan.

Het ontwerp van bekkenvoortgangsrapport wordt opgemaakt door het bekkensecretariaat. Het wordt voor advies voorgelegd aan de bekkendraad.

6.4 Het deelbekkenbeheerplan

Het ontwerp van deelbekkenbeheerplan wordt voorbereid en goedgekeurd door het waterschap. De Vlaamse regering bekrachtigt voor elk deelbekken het deelbekkenbeheerplan.

De deelbekkenbeheerplannen worden als onderdeel van de bekkenbeheerplannen uiterlijk tegen eind 2007 voor het eerst vastgesteld en bekendgemaakt. De deelbekkenbeheerplannen worden ten minste om de zes jaar getoetst en zo nodig herzien.

Het deelbekkenbeheerplan bepaalt het integraal waterbeleid voor het desbetreffende deelbekken. Het is een beleidsplan dat tevens de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijn bepaalt om de doelstellingen ervan te bereiken. Het geeft nadere uitvoering aan het bekkenbeheerplan. Het bekkensbestuur moet dan ook de onderlinge afstemming van de relevante deelbekkenbeheerplannen met het bekkenbeheerplan onderzoeken.

De deelbekkenbeheerplannen werden samen met de bekkenbeheerplannen in openbaar onderzoek gelegd (zie www.volvanwater.be).

7. Bijzondere verplichtingen met betrekking tot de stroomgebiedsdistricten

In dit hoofdstuk worden enkele specifieke verplichtingen uit de Europese kaderrichtlijn water omgezet in Vlaamse wetgeving.

7.1 Milieudoelstellingen

De Vlaamse regering stelt, door middel van milieukwaliteitsnormen, de milieudoelstellingen voor oppervlaktewater en grondwater vast die uiterlijk tegen 22 december 2015 moeten worden bereikt. De Vlaamse regering stelt tevens milieukwaliteitsnormen voor waterbodems en milieukwantiteitsnormen vast.

De milieudoelstellingen die uiterlijk tegen 22 december 2015 moeten worden bereikt, hebben betrekking op:

1° voor oppervlaktewater:

- a) de goede chemische toestand;
- b) de goede of zeer goede ecologische toestand;

2° voor grondwater:

- a) de goede chemische toestand;
- b) de goede kwantitatieve toestand;

3° voor kunstmatige of sterk veranderde waterlichamen:

- a) de goede chemische toestand;
- b) het goed of maximaal ecologisch potentieel.

Met het oog op het vaststellen van de milieudoelstellingen kan de Vlaamse regering oppervlaktewaterlichamen als kunstmatig of sterk veranderd aanduiden als: de voor het bereiken van de goede ecologische toestand noodzakelijke wijzigingen van de hydromorfologische kenmerken een betekenisvol nadelig effect zouden hebben het op het milieu, activiteiten van groot maatschappelijk belang, de bescherming tegen overstroming of als het doel dat door de kunstmatige of veranderde aard van het oppervlaktewaterlichaam wordt gediend, niet kan worden bereikt met andere voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen, omdat dit technisch niet haalbaar is of onevenredig hoge kosten zou meebrengen.

De Vlaamse regering kan ook omstandigheden vastleggen waarin van het bereiken van de milieudoelstellingen kan worden afgeweken.

De Vlaamse regering moet ook maatregelen uitwerken om het kostenterugwinningsbeginsel tegen 2010 toe te passen.

7.2 Analyses en beoordelingen

Voor elk stroomgebiedsdistrict moeten analyses en beoordelingen worden uitgevoerd. Ten eerste moeten de kenmerken van de waterlichamen in het stroomgebiedsdistrict geïnventariseerd worden. Ook de effecten van menselijke activiteiten op de toestand van het water moet geëvalueerd worden. Tenslotte moet ook een economische analyse van het watergebruik gemaakt worden.

7.3 De maatregelenprogramma's

Om de milieudoelstellingen in het stroomgebiedsdistrict te realiseren moet voor elk stroomgebiedsdistrict een maatregelenprogramma opgesteld worden. De eerste maatregelenprogramma's moeten klaar zijn tegen 22 december 2009. De eerste maatregelen moeten in uitvoering zijn op 22 december 2012. De maatregelenprogramma's worden vervolgens om de 6 jaar herzien.

7.4 Programma's voor de monitoring

De Vlaamse regering moet programma's opstellen om de toestand van het oppervlakte- en het grondwater in de stroomgebieden te monitoren. De monitoringsprogramma's moeten zowel

kwalitatieve als kwantitatieve criteria bevatten. Bovendien moet aandacht besteed worden aan erosieproblemen en de ecologische toestand.

7.5 Register van beschermde gebieden

Voor alle stroomgebieden moet een register opgemaakt worden van alle daarin gelegen beschermde gebieden.

Onder beschermde gebieden wordt verstaan:

- * waterlichamen en hun beschermingszones die per dag meer dan 10 m³ leveren of meer dan 50 personen bedienen met water bestemd voor menselijke consumptie
- * gebieden voor de bescherming van economisch betekenisvolle in het water levende planten en dieren
- * waterlichamen met als bestemming recreatiewater of zwemwater
- * de kwetsbare zones in het kader van de richtlijn stedelijk afvalwater en de richtlijn inzake de bescherming van water tegen vervuiling door nitraten, de ecologisch waardevolle agrarische gebieden en de kwetsbare zones natuur (decreet bescherming tegen verontreiniging door meststoffen)
- * de speciale beschermingszones en de waterrijke gebieden in uitvoering van het decreet op het natuurbehoud